

Erlend Sommer Landsend

”Å være eller ikke være” er ikke alltid spørsmålet

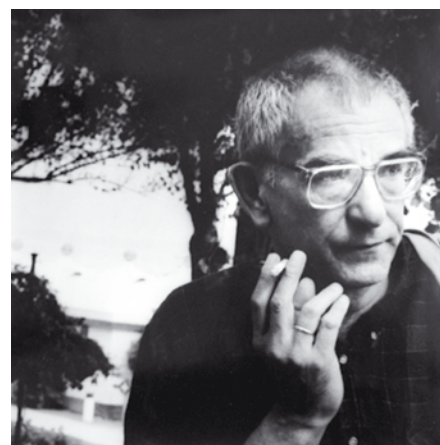
Takk til kollega Østern for den interessante og aktuelle artikkelen ”Fremtidens oftalmologer: to be or not to be?” i *Oftalmolog* (nr. 3, september 2017). Østern skisserer endringer som vil komme innen medisinen, og diskuterer samtidig hvilke konsekvenser disse kan få for vår framtidige jobb som øyelege.

ERLEND SOMMER LANDSEND, OVERLEGE,
SEKSJON FOR PEDIATRISK OFTALMOLOGI OG STRABISME ØYEAVDELINGEN OSLO UNIVERSITETSSYKEHUS

De første teoriene om dataprogrammering og automatisering ble framsatt av den engelske matematikeren Ada Lovelace (1815–1852) allerede på første halvdel av 1800-tallet, og hun regnes som pioner på dette området. I løpet av vår siste generasjon har det skjedd en enorm utvikling i bruken av datateknologi. Men usikkerhet har også oppstått om hvilken betydning for eksempel kunstig intelligens vil få i framtiden, og om den vil endre behovet for menneskelig arbeidskraft. Slik

usikkerhet har alltid eksistert i møte med ny teknologi. Historien viser likevel at nye arbeidsoppgaver og teknologiens utilstrekkelighet har opprettholdt behovet for menneskets egenskaper. Østern antyder at det kan bli annerledes i framtiden.

Nye metoder har ikke bare skapt reaksjoner innenfor de tradisjonelle yrkene. Hos maleren Edvard Munch (1863–1944) kan man ane en underliggende frykt i hans utsagn om at fotografiapparatet ikke kan konkurrere med maleriet så lenge det ikke kan

Krzysztof Kieślowski: polsk filmskaper

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Krzysztof_Kieślowski.jpg

brukes i himmel eller helvete. I dag vet vi at foto- og malerkunst lever i beste velgående side om side, og at stor kunst skapes med begge teknikkene.

I filmen "Dekalog: Æn" (1988) av den polske filmkunstneren Krzysztof Kieślowski (1941–1996) skildres den fascinerende historien om 12 år gamle Paweł og hans far. Paweł er åpenbart meget intelligent, og sammen med faren utvikler han dataprogrammer som kan styre og kontrollere funksjoner i hjemmet. Med datamaskinen beregner de også om isen på vannet der de bor, er tykk nok til at Paweł kan gå på skøyter på den. Svaret de får, er at isen forventes å tåle tre ganger Pawełs vekt. Entusiasmen avløses imidlertid av filmens dramatiske avslutningsscener der Pawełs far i dyp fortvilelse ser at isen har gitt etter og skjønner at Paweł er en av flere omkomne som hentes opp av vannet.

I Østerns artikkel refereres det til at når arbeidsforløp brytes ned til mindre komponenter, avsløres det at disse egentlig er rutine- eller prosessbaserte,

og at avanserte systemer derfor vil gi bedre prognoser. Men fra et vitenskapsfilosofisk synspunkt kan et slikt utsagn synes problematisk. Først og fremst fordi stadig ny innsikt endrer vår oppfatning av verden, og hvilke komponenter den består av. Dessuten fordi vitenskapshistorien gang på gang har vist at menneskeskapte teorier stadig blir avløst av nye.

Matematikeren Yves Meyer (1939–), som mottok Abelprisen for 2017, uttrykker seg slik: "Jeg liker å gå løs på et problem med bare nevene: uten våpen, bare med nevene. Bare kampen, den ekte kampen.

være fullstendig tilstrekkelige i den ekte kampen for menneskets beste.

Derfor blir aldri spørsmålet et "være eller ikke være", men om vi klarer å bruke den nye teknologien på en fornuftig måte uten å la den bli vår herre. Ikke minst fordi en ubetinget tro på vitenskapelige teorier og nye hjelpemidler kan være direkte farlig og destruerende. Jeg tror det er det Kieślowski så brutalt – men likevel så vakkert – framstiller i sin film.

Kilder: www.oftalmolog.com

Ada Lovelace: en pioner

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ada_Lovelace_portrait.jpg